

ADABIYOT DARSLARINI O`QIB TUSHUNISH METODI ORQALI O`RGANISHNING AHAMIYATI VA DOLZARBLIGI

Parizoda Shuhratova,

Shahrisabz davlat pedagogika instituti talabasi,

Norqobilova Zarifa,

Shahrisabz davlat pedagogika instituti o`qituvchisi

Annotatsiya: O'qish o'quvchilar uchun eng muhim umumiy o'rganish qobiliyatidir. Bolalarning ravon, ifodali o'qiy olishi, o'qiganlarining mazmunini tushuna olishi, qahramonlarning harakatlarini tahlil qila olishi, tegishli xulosalar chiqara olishiga ularning butun maktab yillarida o'qishdagi muvaffaqiyati bog'liq.

Maqolada ham adabiyot fanlarini o'zlashtirishda o'qib tushunish metodining dolzarbligi xususida so'z yuritiladi, tadqiq qilinadi, amaliy takliflar kiritiladi.

Kalit so'zlar: adabiyot, metod, o'qib tushunish metodi, ta'lim oluvchi, ta'lim beruvchi, mohiyat.

Abstract: Reading is the most important general learning skill for students. Their success in school depends on the ability of children to read fluently and expressively, to understand the meaning of what they read, to analyze the actions of the characters, and to draw appropriate conclusions.

In the article, the importance of the reading comprehension method in mastering literature is discussed, researched, and practical suggestions are made.

Key words: literature, method, reading comprehension method, learner, teacher, essence.

Аннотация: Чтение является важнейшим общеобразовательным навыком учащихся. Их успехи в школе зависят от умения детей бегло и выразительно читать, понимать смысл прочитанного, анализировать поступки персонажей и делать соответствующие выводы.

В статье обсуждается, исследуется значение метода понимания прочитанного в овладении литературой, вносятся практические предложения.

Ключевые слова: литература, метод, метод понимания прочитанного, учащийся, учитель, сущность.

O'qish va yozish orqali tanqidiy fikrlashni rivojlantirish texnologiyasi

O'qib tushunish texnologiyasining innovatsionligi shundan iboratki, u klassik texnologik strategiyadan tashqariga chiqib, o'rganishga talabalarga yo'naltirilgan yondashuvni amaliy amalga oshirish tajribasini ifodalaydi. Ushbu texnologiyaning o'ziga xos xususiyati: o'quv

jarayonida talabaning o'zi o'z jarayonini quradi, real va aniq maqsadlarga asoslanib, yakuniy natijani belgilaydi. Boshqa tomondan, ushbu strategiyadan foydalanish matn, ma'lumot bilan o'ylangan ishlashni rivojlantirishga qaratilgan.

O'qish va yozish orqali tanqidiy fikrlashni rivojlantirish texnologiyasida tadqiqot, ijodiy faollikni oshirishga, so'ngra olingan bilimlarni tushunish va umumlashtirishga qaratilgan uch bosqich ajratiladi:

Qo'ng'iroq qiling

Mantiqiy

Refleksiya

Bundan tashqari o'qish va yozish orqali tanqidiy fikrlashni rivojlantirish texnologiyasi talabalarga qo'yidagicha yordam beradi

- taqdim etilgan ma'lumotlarni tanqidiy o'zgartirish
- o'z-o'zini tarbiyalash metodologiyasini o'zlashtirish, ma'lumotni faol izlash
- ta'lim darajasi va sifatini oshiradi
- yakuniy imtihonlarga tayyorgarlik
- bolalarni turli matnlar bilan ishlashga o'rgatadi
- katta axborot oqimida harakat qilishni o'rgatadi.

O'qib tushunish metodida shuningdek, matn bilan qanday ishlash kerakligi qo'yidagicha tushuntiriladi:

- Rejalashtirish
- Grafik diagrammani tuzish
- Tezis
- Pivot jadvalini tuzish
- Belgilar bilan o'qish
- O'quv ma'lumotlarini mantiqiy yodlash
- Klasterni tuzish
- O'qishni to'xtating
- Fikr bildirish

Bu samarali o'qish texnologiyasida asosiylari sifatida e'lon qilingan matnni tahlil qilishning ikkita usuliga to'xtalib o'tamiz:

muallif bilan dialog va 2) sharhlarni o'qish.

Taqdim etilgan pedagogik tajriba adabiyot darslarida samarali o'qish texnologiyasidan foydalanish samaradorligi haqida quyidagi xulosalar chiqarish imkonini beradi.

- 1) Ta'lim jarayoni o'quvchilar uchun qiziqarli bo'ladi, bolalarning darsdagi faolligi oshadi, o'zaro ta'sir va izlanish jarayonida bilimlarni mustaqil egallash ko'nikmalari rivojlanadi.
- 2) Olingan bilimlarning sifati va mustahkamligi oshadi.
- 3) Tadqiqot ko'nikma va malakalari rivojlanadi, o'quvchilarning tahliliy qobiliyatlari shakllanadi.
- 4) Ijodiy fikrlash, nostandart yechimlarni topish qobiliyati shakllanadi.
- 5) Talabalarning kommunikativ sifatlari rivojlanadi.

Shunday qilib, to'g'ri o'qish faoliyati turini shakllantirish texnologiyasini qo'llash tajribasi shuni ko'rsatadiki, o'quvchilarning har biri o'zining shaxsiy ijodiy salohiyatini amalga oshirishi mumkin, bu mening o'quvchilarimning ta'lim va ijodiy natijalari bilan tasdiqlanadi.

Demak, kitobxonlik barcha ta'limning asosidir. Darhaqiqat, “Kechagidek bugun ham o'rgatishda davom etsak, bolalarni kelajagimizdan mahrum qilgan bo'lamiz”.

Faylasuf va pedagog Jon Dyui ta'biri bilan aytganda, o'qitishning yangi uslub va texnologiyalarini o'zlashtirish zarurligini ko'rish mumkin. Shuning uchun zamonaviy o'qituvchi o'z-o'zini anglashga intilib, pedagogik faoliyatni ongli ravishda tahlil qiladi va, albatta, kasbiy yangiliklarga ochiqdir.

Adabiyotlar ro'yhati:

1. Леонтьев В.В. / Цит. по: А.А.Веряев, М.Н.Нечунаева, Г.В.Татарникова. Функциональная грамотность учащихся: представления, критический анализ, измерение.// izvestia.asu.ru/2013/2-2/peda/TheNewsOfASU-2013-2-2-peda-01. С.15.
2. Образовательные технологии. Сборник материалов в помощь. – М.: Баласс, 2008. (Образовательная система «Школа 2100»). С.65.
3. Светловская Н.Н. Обучение чтению и законы формирования читателя / Н.Н.Светловская// Начальная школа.- 2003. - №1.- С.11-18.
4. Формы обобщения опыта работы в процессе аттестации педагогических и руководящих работников: метод. реком. / [авт.-сост.Н.В.Наумова, Т.А.Титова]. – Архангельск: Изд-во АИ ИОО, 2014. – 70 стр